

นิพนธ์ต้นฉบับ

ผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

รัตนา จันทร, ท.บ.*

*สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดฉะเชิงเทรา

บทคัดย่อ

ที่มาของปัญหา : ปัญหาโรคฟันผุถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่พบได้ในประชากรทุกกลุ่มอายุโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กวัยก่อนเรียนมีอัตราการเกิดโรคฟันผุค่อนข้างสูงตามปัจจัยเสี่ยงของโรคมีมากขึ้น การแก้ไขภาวะโรคในช่องปากในกลุ่มเด็กวัยเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ความสามารถและการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบที่ถูกต้อง

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษา และหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความคาดหวังในความสามารถของตนเองการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบและปริมาณคราบจุลินทรีย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา

วัสดุและวิธีการ: การวิจัยแบบกึ่งทดลอง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราอายุระหว่าง 9-13 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2559 ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 และโรงเรียนเทศบาล 2 จำนวนทั้งสิ้น 153 คนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองจำนวน 81 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 72 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

ข้อมูลเป็นแบบสอบถาม เนื้อหาในแบบสอบถามประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง และการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบแบบบันทึกปริมาณคราบจุลินทรีย์ และโปรแกรมทันตสุขศึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์

ผลการศึกษา: หลังการให้โปรแกรมทันตสุขศึกษาพบว่า ความรู้ ความคาดหวังและการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับทันตสุขภาพในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ความรู้และการปฏิบัติตัวมีความสัมพันธ์กับปริมาณคราบจุลินทรีย์ ($r=0.210$, $p < 0.05$) ($r=0.312$, $p < 0.05$) และความคาดหวังไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณคราบจุลินทรีย์

สรุป: โปรแกรมทันตสุขศึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบและปริมาณคราบจุลินทรีย์

คำสำคัญ: โปรแกรมทันตสุขศึกษาพฤติกรรมทันตสุขภาพ

Original article

Effectives of Dental Health Education Program for Changing Dental Health Behavior of Primary Students in Maungmunicipality school in Namaung Subdistrict, Maung District, Chachoengsao Province.**Rattana Junthorn, D.D.S.***

* Chachoengsao Provincial Public Health Office.

Abstract

Background : The dental caries problem is a major problem that is found in people of all age groups. Preschool children, especially have relatively high rates of dental caries as the risk factors of the disease has increased. Address serious oral diseases in children is important for changing knowledge, ability and practice to prevent dental caries and gingivitis.

Objective : The study was to investigate the effectiveness of dental health education program for changing dental health behavior of students and investigate the association between knowledge, self-ability expectation and amount of place accumulation in primary students in Namaungsubdistrict, Maung district, Chachoengsao province.

Materials and Method : The study was quasi-experimental research. The study population was 153 students between the ages of 9-13 years which was divided into 2 groups: 81 students in study group and 72 students in control group. Questionnaire were consisted of dental health knowledge, health self-efficacy-

expectation, and practice for dental caries and gingivitis prevention, Plaque index and dental health education program for changing dental Health behavior for a period of 8 weeks.

Result : After intervention, knowledge, expectation, and practice regarding dental health in experimental group were significantly higher than those in control group ($p < 0.05$). Knowledge and practice were associated with the amount of plaque ($r=0.210$, $p < 0.05$) ($r=0.312$, $p < 0.05$). The expectation was not associated with the amount of plaque.

Conclusions : Effectives of dental health education program for changing dental Health behavior of primary students allows students to change behavior, knowledge about dental health. Expectations in their ability to prevent dental caries and gingivitis, practices in prevention of tooth decay, gingivitis and the amount of plaque.

Keywords : dental health education program, behavior, health education

บทนำ

ปัญหาโรคฟันผุถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่พบได้ในประชากรทุกกลุ่มอายุโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเด็กวัยก่อนเรียนมีอัตราการเกิดโรคฟันผุค่อนข้างสูงตามปัจจัยเสี่ยงของโรคมีมากขึ้นเช่นความหลากหลายของขนมการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมขวด การมีบุตรเมื่ออายุยังน้อยความรู้ของผู้ปกครอง รวมทั้งความเชื่อที่ฝังตัวอยู่ในระบบวัฒนธรรมไทย ทำให้เด็กเป็นจำนวนมากต้องอยู่กับสภาพที่มีเชื้อโรคเต็มปากและไม่สามารถเคี้ยวอาหารได้เมื่อไม่มีการรักษาโรคก็จะลุกลามและทวีความรุนแรงขึ้น โรคฟันผุเป็นปัญหาทางด้านทันตสาธารณสุขเป็นปัญหาเรื้อรังที่ปรากฏอยู่ทั่วไปถึงแม้ไม่ใช่โรคร้ายแรงที่ต้องรักษาอย่างเร่งด่วนและไม่ทำให้เสียชีวิต แต่โรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบเปรียบเสมือนภัยมืดที่บั่นทอนสุขภาพอย่างมากทั้งต่อร่างกายและจิตใจและมีผลกระทบต่อการศึกษาของเยาวชนอีกด้วยเพราะในด้านการศึกษานั้นสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อพัฒนาการทุกด้านของตัวบุคคลซึ่งปัญหาทันตสาธารณสุขในกลุ่มเยาวชนยังพบอยู่เป็นจำนวนมากในปัจจุบันโดยเฉพาะกลุ่มวัยเรียนที่เป็นทรัพยากรบุคคล ที่สำคัญของชาติในอนาคต¹ กระทรวงสาธารณสุขตระหนักถึงปัญหานี้ จึงได้มีโครงการส่งเสริมทันตสุขภาพต่างๆ ขึ้นในโรงเรียน แต่ปัญหาโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบก็ยังมีอยู่ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กอายุ 10-12 ปีเนื่องจากเป็นช่วงที่เด็กเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนเพศ ร่างกายจะตอบสนองต่อสิ่งระคายเคืองเฉพาะที่รุนแรงกว่าปกติ จะพบลักษณะเหงือกบวมโตหรือลักษณะเหงือกอักเสบในช่วงวัยรุ่น² ประกอบกับเด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้และค้นหาสิ่งใหม่ๆ เหมาะแก่การสร้างเสริมสุขภาพให้สมบูรณ์แข็งแรง

การปลูกฝังความรู้ทัศนคติการปฏิบัติพฤติกรรมทางสุขภาพได้เป็นอย่างดีจากการที่พบปัญหาแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของโครงการทันตสุขภาพในโรงเรียนยังมีข้อบกพร่องอยู่ดังนั้นการพัฒนาส่งเสริมสุขภาพของเด็กวัยนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะจะช่วยลดปัญหาทันตสาธารณสุขของประเทศและเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพต่อไปจากการสำรวจสุขภาพช่องปากระดับประเทศ (พ.ศ. 2555 ถึง พ.ศ.2557) ซึ่งกรมอนามัยร่วมกับคณะทันตแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและสมาคมปริทันต์แห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการสำรวจพื้นที่ 16 จังหวัดทั่วประเทศ ผลการสำรวจพบว่าเด็กวัยเรียนอายุ 10-12 ปี ร้อยละ 56.87 มีประสบการณ์การเกิดโรคฟันผุ ค่าเฉลี่ยฟันผุดถอน 1.55 ซี่ต่อคน และพบว่าภาวะเหงือกอักเสบร้อยละ 18.00 การสำรวจสภาวะทันตสุขภาพปีการศึกษา 2558 ของจังหวัดฉะเชิงเทรา เด็กวัยเรียนอายุ 10-12 ปี มีค่าเฉลี่ยฟันผุดถอน 2.32 ซี่ต่อคน และพบว่าภาวะเหงือกอักเสบร้อยละ 28.30³ จะเห็นได้ว่าเด็กวัยเรียนอายุ 10-12 ปี มีการเกิดปัญหาทันตสุขภาพเป็นจำนวนมาก

ดังนั้นการปรับปรุงสภาวะโรคในช่องปากในกลุ่มเด็กวัยนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการอย่างมีระบบจากการศึกษาของเจนจิรา แซ่ลิ้ม พบว่าการจัดโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้และความคาดหวังผลของการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบส่วนความคาดหวังในความสามารถของตนเองและการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ¹ จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทราจังหวัดฉะเชิงเทราซึ่งเป็นกลุ่มที่ประเทศไทยใช้การประเมินผลการดำเนินงานและเป็นกลุ่มอายุสากล ในการเปรียบเทียบสภาวะสุขภาพช่องปาก⁴ โดยการจัดโปรแกรมทันตสุขภาพเพื่อให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ความสามารถและการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบที่ถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราอำเภอเมืองฉะเชิงเทราจังหวัดฉะเชิงเทรา

2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความคาดหวังในความสามารถของตนเองการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบและปริมาณคราบจุลินทรีย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราอำเภอเมืองฉะเชิงเทราจังหวัดฉะเชิงเทรา

วัสดุและวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำการวัดก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพ โดยกลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมทันตสุขภาพใช้เวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งหมด 8 สัปดาห์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราอำเภอเมืองฉะเชิงเทราจังหวัดฉะเชิงเทราอายุระหว่าง 9-13 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2559 ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 และโรงเรียนเทศบาล 2 จำนวนทั้งสิ้น 153 คน

การคัดเลือกกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยคัดเลือกนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีที่ 5 และปีที่ 6 ทั้งชายและหญิง ชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 2 โรงเรียน หลังจากนั้นทำการสุ่มเลือกโรงเรียนเพื่อทำการศึกษาโดยวิธีการสุ่มจับฉลากเป็นโรงเรียนกลุ่มทดลอง คือโรงเรียนเทศบาล 1 มีจำนวนนักเรียน 81 คนกลุ่มควบคุมคือโรงเรียนเทศบาล 2 มีจำนวนนักเรียน 72 คนรวมประชากรทั้งหมดรวม 153 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปความรู้ในเรื่องทันตสุขภาพความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการปฏิบัติตัวทางด้านทันตสุขภาพการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกแบบบันทึกปริมาณคราบจุลินทรีย์ และโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (content validity) รูปแบบของแบบสอบถามแล้วปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2. การหาความเที่ยง (reliability) นำ

แบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ และนำมาวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือทางสถิติ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข นำมาวิเคราะห์คุณภาพข้อคำถามที่ใช้ความรู้ โดยวิเคราะห์หาค่าอำนาจการจำแนกรายชื่อของแบบสอบถาม และหาค่าความเที่ยงด้วยวิธี Cronbach's alpha coefficient ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาซึ่งได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ 0.86

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งงานออกเป็น 3 ระยะได้แก่ ระยะเตรียมการทดลอง ระยะดำเนินการทดลอง ระยะหลังการทดลอง ตั้งแต่วันที่ 1 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 30 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559 รวม 8 สัปดาห์

1. ระยะเตรียมการทดลอง

1.1 ติดต่อประสานงานกับโรงเรียนที่จะเข้าดำเนินการวิจัย

1.2 ชี้แจงรายละเอียดของโครงการอธิบายแนวคิดของทันตสุขศึกษาในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและชี้แจงขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแก่ครูผู้ดูแลเด็กและขอความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย

1.3 ชี้แจงรายละเอียดของขั้นตอนการระหว่างผู้วิจัยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครองเพื่อทำความเข้าใจให้ตรงกันและนัดหมายวันและเวลาที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง

1.4 นัดหมายและครูผู้ดูแลเด็กเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง

1.5 ตรวจสอบภาวะอนามัยช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษาทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยผู้วิจัยพร้อมทั้งบันทึกผลการตรวจสุขภาพช่องปากตรวจปริมาณค่าคราบจุลินทรีย์

ตามแบบบันทึกของ Quigley Hein เพื่อประเมินสภาวะอนามัยช่องปากของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ก่อนดำเนินการทดลองและเพื่อเก็บข้อมูลไว้เปรียบเทียบกับข้อมูลหลังการทดลอง

1.6 เก็บข้อมูลก่อนการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องทันตสุขภาพความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการปฏิบัติตัวทางด้านทันตสุขภาพการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบโดยการนัดหมายเพื่อเก็บข้อมูลไว้เปรียบเทียบกับข้อมูลหลังการทดลอง

1.7 ตรวจปริมาณค่าคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ก่อนการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเพื่อเป็นข้อมูลเปรียบเทียบกับข้อมูลหลังการทดลอง

1.8 ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนนำไปวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลเปรียบเทียบกับข้อมูลหลังทดลอง

2. ระยะดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยใช้เวลาในการดำเนินการวิจัยโดยนำกลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมพร้อมกันทั้งหมด 8 สัปดาห์ดังต่อไปนี้

สัปดาห์ที่ 1 ให้ความรู้กับกลุ่มทดลองในเรื่องโครงสร้างฟันโรคฟันผุโรคเหงือกอักเสบการแปรงฟันที่ถูกต้องและฝึกปฏิบัติจริงการตรวจฟันด้วยตนเองและฝึกปฏิบัติจริงความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการปฏิบัติตัวทางด้านทันตสุขภาพการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบโดยการบรรยายประกอบภาพสไลด์วีดีโอและแบบจำลองทางทันตสุขภาพการสาธิตและการฝึกปฏิบัติ

สัปดาห์ที่ 2 ค้นหาต้นแบบทางด้านทันต

สุขภาพโดยใช้ตัวแบบเพื่อสร้างการรับรู้ความสามารถของตนเองและให้เกิดความหวังในความสามารถของตนเองที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำมีการอภิปรายกลุ่มโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและถ่ายทอดประสบการณ์ซึ่งกันและกันเพื่อกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ

สัปดาห์ที่ 3 แสดงบทบาทสมมติเพื่อสร้างความคาดหวังในผลของการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ โดยการประชุมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความคาดหวังในความสามารถในการป้องกันโรคฟันผุและความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคฟันผุ พร้อมทั้งเสนอผลดีผลเสียและเสนอตัวแบบทั้งทางบวกและทางลบ

สัปดาห์ที่ 4 จัดนิทรรศการเกี่ยวกับทันตสุขภาพการสร้างแรงจูงใจโดยใช้สื่อโมเดลฟัน สื่อแบบจำลองโครงสร้างของฟันและการเกิดโรคฟันผุแผ่นซีดีเกี่ยวกับทันตสุขภาพรูปภาพทันตสุขภาพ

สัปดาห์ที่ 5 ถึงสัปดาห์ที่ 8 กระตุ้นเตือนโดยครูผู้ปกครองและเพื่อนโดยการสังเกตพฤติกรรม การส่งเสริมทันตสุขภาพของครูผู้ดูแล ผู้ปกครอง และเพื่อน จากพฤติกรรมการแปรงฟันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและพฤติกรรมการบริโภคอาหารว่างโดยสังเกตการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันการบริโภคขนมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและจากการสอบถามครูผู้ดูแล รวมทั้งติดตามการให้การสนับสนุนของผู้ปกครองจากกิจกรรมการดูแลทันตสุขภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษา

สำหรับกลุ่มควบคุมจะได้รับการดูแลโดยทันตสุขภาพและให้ศึกษาตามปกติ

3. ระยะหลังการทดลอง

1. เก็บข้อมูลหลังการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบทดสอบเกี่ยวกับความรู้ในเรื่องทันตสุขภาพความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการปฏิบัติตัวทางด้านทันตสุขภาพการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ

2. ตรวจปริมาณค่าคราบจุลินทรีย์บนตัวฟันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตามแบบบันทึกของ Quigley Hein โดยผู้วิจัยหลังการทดลองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3. ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนนำไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยการแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ยเลขคณิต

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบภายในกลุ่มทดลองและภายในกลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพด้วยสถิติ paired sample t-test

3. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพด้วยสถิติ independent sample t-test

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบภายในกลุ่มทดลองและภายในกลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพด้วยสถิติ paired sample t-test

5. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพด้วยสถิติ independent sample t-test

6. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบภายในกลุ่มทดลองและภายในกลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพด้วยสถิติ paired sample t-test

7. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพด้วยสถิติ independent sample t-test

8. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยปริมาณการบจุลินทรีย์ภายในกลุ่มทดลองและภายในกลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพด้วยสถิติ 2-related sample test

9. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยปริมาณการบจุลินทรีย์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้งก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพด้วยสถิติ independent sample test

10. หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความหวังในความสามารถของตนเองการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบและปริมาณการบจุลินทรีย์ภายในกลุ่มทดลองและภายในกลุ่มควบคุมหลังการให้โปรแกรมปรับ

เปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพด้วยสถิติ pearson correlation

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนพบว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีลักษณะใกล้เคียงกันคือ ทั้ง 2 กลุ่มมีอายุระหว่าง 9-13 ปี อยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีจำนวนนักเรียนในแต่ละชั้นเรียนมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มีเพศชายและเพศหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน อาชีพบิดามารดาของกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 7,139.51 บาท ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุม บิดามารดามีอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 8,229.17 บาท นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา ข้อมูลทางด้านทันตสุขภาพพบว่า เมื่อนักเรียนมีปัญหาสุขภาพช่องปาก นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจะปรึกษาผู้ปกครองเป็นคนแรก และผู้ปกครองส่วนใหญ่เคยพานักเรียนไปพบทันตบุคลากรเมื่อมีปัญหาเรื่องฟัน และมีการแนะนำตักเตือนเรื่องสุขภาพช่องปากเป็นบางวัน การสอนทันตสุขภาพของครูอนามัยพบว่า มีการสอนมากกว่าเทอมละ 1 ครั้ง

ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพพบว่า กลุ่มทดลองหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพ มีระดับความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพอยู่ในระดับถูกต้องเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพ และมากกว่ากลุ่มควบคุม และพบว่าคะแนนก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพสูงกว่าก่อนการให้โปรแกรมปรับ

เปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพและสูงกว่ากลุ่มควบคุม สำหรับกลุ่มควบคุมหลัง การให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพมีระดับความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพอยู่ในระดับถูกต้อง ลดลงน้อยกว่าก่อนการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพ และน้อยกว่ากลุ่มทดลองและพบว่า คะแนนก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพไม่มีความแตกต่างกัน คะแนนก่อนการให้ความรู้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนไม่แตกต่างกันและหลังได้รับความรู้กลุ่มทดลองมีคะแนนแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ พบว่า กลุ่มทดลองหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพมีระดับความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบอยู่ในระดับสูงเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพและมากกว่ากลุ่มควบคุมและพบว่า คะแนนความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบในกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันทั้งก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับกลุ่มควบคุมหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพมีระดับความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบอยู่ในระดับสูงเพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพและพบว่าคะแนนก่อนและหลังใน

กลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกัน

การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบพบว่ากลุ่มทดลองหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพมีระดับการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบถูกต้องเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพและมากกว่ากลุ่มควบคุมและพบว่าคะแนนการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบในกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และคะแนนการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบก่อนการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันส่วนคะแนนหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับกลุ่มควบคุมหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพมีระดับการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบถูกต้องใกล้เคียงกับก่อนการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพและพบว่าคะแนนก่อนและหลังในกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกัน

ในด้านปริมาณคราบจุลินทรีย์พบว่ากลุ่มทดลองหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพมีระดับปริมาณคราบจุลินทรีย์ลดลงกว่าก่อนการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพและน้อยกว่ากลุ่มควบคุมและพบว่าคะแนนปริมาณคราบจุลินทรีย์ก่อนและหลังในกลุ่มทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และคะแนนปริมาณคราบจุลินทรีย์ก่อนการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพในกลุ่มทดลองและกลุ่ม

และโรคเหงือกอักเสบก่อนการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันและคะแนนหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยปริมาณคราบจุลินทรีย์ของนักเรียนโดยความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยปริมาณคราบจุลินทรีย์ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพพบว่าคะแนนปริมาณคราบจุลินทรีย์ในกลุ่มศึกษามีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และคะแนนก่อนและหลังในกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกันการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยปริมาณคราบจุลินทรีย์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ทันตสุขภาพพบว่าคะแนนปริมาณคราบจุลินทรีย์ก่อนการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และคะแนนหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกัน

การหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความหวังในความสามารถของตนเองการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบกับปริมาณคราบจุลินทรีย์ของนักเรียนพบว่าความรู้กับปริมาณคราบจุลินทรีย์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความคาดหวังกับปริมาณคราบจุลินทรีย์ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวกับปริมาณคราบจุลินทรีย์มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความหวังในความสามารถของตนเอง การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบและปริมาณคราบจุลินทรีย์ (N = 153)

การปฏิบัติตัวในเรื่องสุขภาพช่องปาก	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
ความรู้กับปริมาณคราบจุลินทรีย์	0.210	0.05*
ความคาดหวังกับปริมาณคราบจุลินทรีย์	0.101	0.21
การปฏิบัติตัวกับปริมาณคราบจุลินทรีย์	0.312	0.05*

วิจารณ์

จากผลการศึกษาผลของโปรแกรมทันตสุขภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทราอำเภอมะขามจังหวัดฉะเชิงเทราสามารถทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ความ

คาดหวังในความสามารถของตนเองการปฏิบัติตัวได้ถูกต้องมากขึ้นและส่งผลให้ปริมาณคราบจุลินทรีย์ลดลงทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพที่จัดขึ้นซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางได้ใช้แนวคิดทฤษฎีความสามารถของตนเองมาใช้ในกระบวนการ

ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ซึ่งอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพพบว่า ภายหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมทันตสุขภาพมีการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุมและมากกว่าก่อนการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงโปรแกรมทันตสุขภาพมีต่อการเพิ่มระดับคะแนนเฉลี่ยสอดคล้องกับงานวิจัยของฟิงพิศ ได้อ่อน ที่พบว่าประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการพัฒนาพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคฟันผุในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ซึ่งหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุสูงกว่าก่อนทดลองและกลุ่มควบคุม⁵ และเปรมฤดีศรีสังข์ศึกษาโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคฟันผุสูงกว่าก่อนทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม⁶ นอกจากนี้สุภาภรณ์นารีศึกษาโปรแกรมทันตสุขภาพโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม⁷

ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง

ในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบพบว่าภายหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพกลุ่มทดลองมีคะแนนความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันทั้งก่อนและหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของสุนิตย์ ธรรมสาร ที่พบว่าหลังการทดลองการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของผู้ปกครองเด็ก 3-4 ปี โดยประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคและแรงสนับสนุนทางสังคมคาดหวังในความสามารถในการป้องกันโรคฟันผุ ความคาดหวังในผลดีของการป้องกันโรคฟันผุและพฤติกรรมเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพเด็กมากกว่าก่อนการทดลองและมากกว่ากลุ่มควบคุม⁸ และเตือนใจภาควิมิพบว่าประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการรักษาฟันให้แข็งแรง และแปรงฟันอย่างถูกต้องตามสุขบัญญัติแห่งชาติของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มทดลองมีความคาดหวังในผลของการปฏิบัติตัวสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม⁹ สำหรับวารุณีโสวรรณรัตน์พบว่าประสิทธิผลโปรแกรมทันตสุขภาพในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันฟันผุและเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าความคาดหวังของประสิทธิผลในการตอบสนองความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากที่ดีมีคะแนนดีกว่าก่อนการทดลองและดีกว่ากลุ่มควบคุม¹⁰ นอกจากนี้สุกัญญา แซ่ลิ้ ศึกษาการประยุกต์แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ

และการสนับสนุนทางสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุและเหงือกอักเสบของนักเรียนประถมศึกษาตำบลนาข่าอำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานีพบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลองมีความคาดหวังในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคฟันผุและเหงือกอักเสบได้ถูกต้องมากกว่าก่อนเข้าโปรแกรมและมากกว่ากลุ่มควบคุม¹¹

การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบพบว่าภายหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพกลุ่มทดลองมีคะแนนการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพและมากกว่ากลุ่มควบคุมและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสอดคล้องกับการศึกษาของฟิงพิศ โตอ่อน พบว่าประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการพัฒนาพฤติกรรม เพื่อป้องกันโรคฟันผุ ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 การปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุ การรับรู้ประโยชน์ในการป้องกันฟันผุสูงกว่าก่อนทดลองและกลุ่มควบคุม⁵ สำหรับสุภาภรณ์ นารี ศึกษาในเรื่องผลของโปรแกรมทันตสุขภาพ โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม⁷ และขวัญดาว พันธุ์หมุด พบว่าโปรแกรมทันตสุขศึกษาโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองร่วมกับแรงสนับสนุน

ทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มทดลองมีคะแนนการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคเหงือกอักเสบมากกว่าก่อนการทดลองและกลุ่มควบคุม²

ปริมาณการบรูจลินทรีย์พบว่าภายหลังการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพกลุ่มทดลองมีระดับปริมาณการบรูจลินทรีย์ลดลงกว่าก่อนการให้โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพและน้อยกว่ากลุ่มควบคุมสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวนิตย์ ธรรมสาร พบว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของผู้ปกครองเด็ก 3-4 ปีเพื่อป้องกันโรคฟันผุโดยประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรคและแรงสนับสนุนทางสังคม ปริมาณการบรูจลินทรีย์บนตัวฟันของเด็กกลุ่มทดลองน้อยกว่ากลุ่มควบคุม⁸ และเปรมฤดี ศรีสังข์ พบว่าโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมป้องกันโรคฟันผุในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้ปริมาณแผ่นการบรูจลินทรีย์ในกลุ่มทดลองลดลงกว่าก่อนทดลองและลดลงกว่ากลุ่มควบคุม⁶ สำหรับสุภาภรณ์ นารี พบว่าโปรแกรมทันตสุขภาพโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคเหงือกอักเสบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีปริมาณแผ่นการบรูจลินทรีย์ลดลงกว่าก่อนการทดลองและกลุ่มควบคุม⁷ นอกจากนี้ อรรพรรณ นามมนตรี ได้ศึกษาผลของการฝึกความเชื่ออำนาจแห่งตนในการลดสภาวะเหงือกอักเสบในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีปริมาณการบรูจลินทรีย์น้อย

กว่ากลุ่มควบคุมและมีภาวะเหงือกอักเสบดีกว่ากลุ่มควบคุม¹²

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความหวังในความสามารถของตนเองการปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบกับปริมาณคราบจุลินทรีย์ พบว่าความรู้กับปริมาณคราบจุลินทรีย์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความคาดหวังกับปริมาณคราบจุลินทรีย์ไม่มีความสัมพันธ์กัน การปฏิบัติตัวกับปริมาณคราบจุลินทรีย์มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของเตื่อนใจ ภาคภูมิ ที่ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมทันตสุขศึกษา โดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการรักษาฟันให้แข็งแรงและแปรงฟันอย่างถูกต้องตามสุขบัญญัติแห่งชาติของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าความรู้ในเรื่องทันตสุขภาพ ความคาดหวังในความสามารถของตนเองและความคาดหวังในผลของการปฏิบัติตัวมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวในเรื่องทันตสุขภาพ นอกจากนั้นสุกัญญา แซ่ลี ศึกษาการประยุกต์แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและการสนับสนุนทางสังคม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การป้องกันโรคฟันผุและเหงือกอักเสบของนักเรียนประถมศึกษาตำบลนาข่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า ความรู้ในเรื่องทันตสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวในเรื่องทันตสุขภาพและปริมาณคราบจุลินทรีย์¹¹

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษารั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นเตือนให้นักเรียนมีการปฏิบัติตัวดูแลตนเองในด้านทันตสุขภาพ ดังนั้นควรมีการกระตุ้นเตือนให้นักเรียนดูแลตนเองเกี่ยวกับทันตสุขภาพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และควรมีการเพิ่มระยะเวลาที่ใช้ติดตามผลการปฏิบัติ

ตัวตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป เพื่อติดตามความคงทนและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แท้จริง

สรุปการศึกษาได้ว่าโปรแกรมทันตสุขศึกษาเป็นโปรแกรมที่เหมาะสมในการใช้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษา การงานวิจัยนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้เกี่ยวกับทันตสุขภาพ มีความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ มีการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องในการป้องกันโรคฟันผุและโรคเหงือกอักเสบ และปริมาณคราบจุลินทรีย์ สามารถนำไปใช้เป็นโปรแกรมดูแลพฤติกรรมทันตสุขภาพของนักเรียนได้ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. Saelim J, The results of the program to modify the behavior of dental students. Six years in the municipality Chonburi province [PhD thesis]. Chiang Mai : Chiang Mai University ; 2013.
2. Punhmud K. The effect of Dental Health Education Program by Self-Efficacy Theory and Social Support Application for Behavioral Modification about Gingivitis Prevention Among Students at Grade 6 Primary School, Thatpanom District, Nakhonpanom Province [PhD thesis]. KhonKaen :KhonKaen University; 2013.
3. Chachoengsao Provincial Public Health Office. Report on Oral Health Survey of 14. Chachoengsao: Chachoengsao Provincial Public Health Office; 2015.
4. Bureau of Dental Health. National Dental

- Health Survey Report No. 6. Nonthaburi: Ministry of Health ; 2013.
5. Tho-on P, The effectiveness of a health education program by application of the Planned behavior and social support in the development of behavior to prevent dental caries in students grade 3-4 public school Nong Waeng [PhD thesis]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2013.
 6. Sreesung P, The effect of health education program by the theory of reasoned action with social support behavior prevention of dental caries in primary grade students at six public school Klang [PhD thesis]. Khon Kaen : Khon Kaen University; 2013.
 7. Naree S. The effects of Dental Health education program by the application of health belief model and social support theory for behavioral modification about gingivitis prevention among students at grade 1 secondary School, Ubonrattana District, Khon Kaen Province[PhD thesis]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2013.
 8. Thammasarn S, The Dental Care Behavior Modification for Parents of 3-4 Year-old Children for Tooth Decay Protection by Applications of Protection Motivation Theory and Social Support in Amphoe Pathum Ratchawongsa, Changwat Amnat Charoen [PhD thesis]. Mahasarakham: Mahasarakham University; 2009.
 9. Phakpoom T, The effectiveness of dental health education program by applying its capabilities to modify their behavior to maintain healthy teeth and brushing properly as a student of National Health Grade 5: Bangkok : Kasetsart University; 2015.
 10. Sowanrat W, The effectiveness of dental health education program to modify behavior caries and gingivitis students of grade six at Si Prachan district Suphanburi Province. Bangkok : Kasetsart University; 2014.
 11. Saelee S. Application of the health belief model and social support for behavior change to prevent tooth decay and gum disease of elementary school students Na Kha Subdistrict, Muang District, Udon Thani Province [PhD thesis] . Khon Kaen: Khon Kaen University; 2016.
 12. Nammontree O, The result of practicing their faith, the power of the state in reducing gingivitis in schoolchildren Grade 6 Muang Khon Kaen [PhD thesis]. Khon Kaen: Khon Kaen University; 2013.